

Маја Димитријевић

Читанка 2

Српски језик
за други разред основне школе

ЧИТАНКА 2

Српски језик за други разред основне школе

Ауторка

Доц. др Маја Димитријевић

Илустрације

Синиша Бановић, Александар Обрадовић, Shutterstock

Рецензенти

Проф. др Далиборка Пурић, Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Снежана Селенић, ОШ „Ђорђе Крстић“, Београд

Ана Младеновић, ОШ „Ратко Вукићевић“, Ниш

Стручна консултанткиња за дидактичко обликовање

Јелена Јоксимовић, психолошкиња, Центар за промоцију науке, Београд

Издавач

Вулкан издаваштво

Вулкан знање

Господара Вучића 245

Београд

www.vulkanznanje.rs

За издавача

Мирослав Јосиповић, Ненад Атанасковић, Саша Петковић

Директор

Нада Осмајић

Главни уредник

Марина Обрадовић

Уредништво

Вулкан знање

Лектура и коректура

Светлана Курћубић Ружић

Ликовни уредник

Предраг Ивановић

Графичко обликовање

Вулкан знање

Дизајн корица

Слободан Стојичић

Штампа

Вулкан штампарија, Београд

Тираж

6.000

Прво издање, 2023.

ISBN 978-86-10-04270-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:821-82(075.2)

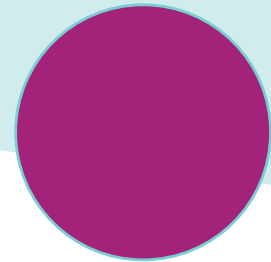
ЧИТАНКА 2 : српски језик за други
разред основне школе / [приредила] Маја
Димитријевић ;

[илустрације Синиша Бановић, Александар
Обрадовић]. - 1. изд. - Београд : Вулкан
издаваштво, Вулкан знање, 2023 (Београд :
Вулкан штампарија). - 149 стр. : илустр. ; 28 cm
Тираж 6.000. - Решења загонетки, ребуса,
питалица и укрштенице: стр. 149.

ISBN 978-86-10-04270-2

COBISS.SR-ID 107835145

Министарство просвете Републике Србије
одобрilo је овај уџбенички комплет за
употребу у школама решењем број:
650-02-00379/2022-07 од 6. 2. 2023. године.

Драги ученици,

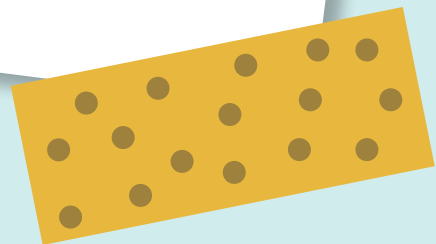
У овој читанци налазе се лепе песме и приче.

У њој ћете пронаћи и многе друге занимљиве текстове за децу вашег узраста.

Маштајте и замишљајте необичне догађаје. Упознајте се и спријатељите се са неким новим књижевним ликовима.

Размишљајте и разговарајте о њима. Играјте се речима и сликама. Уживајте у читању!

Ауторка

САДРЖАЈ

Водич кроз уџбеник 6

ПОГОДИ КАКО СЕ РАСТЕ

Лепо је све што је мало, Душан Радовић 10

Мајка Јова у ружи родила, народна песма 12

Санак иде уз улицу, народна песма 14

Мама, Душан Радовић 16

Dohvati mi, tata, mjesec, Grigor Vitez 18

Златне рибице не праве штету, Мирјана Стефановић 20

Свети Сава и отац и мати

са малим дететом, народна прича 24

Свети Сава, отац и син, народна прича 26

Седам прUTOва, народна прича 29

Kad dedica ne zna da priča priče, Đani Rodari 32

Бркљача, Весна Видојевић Гајовић 34

Деда Милоје, Градимир Стојковић 38

Моји изуми (одломци), Никола Тесла 42

ОБНАВЉАЛИЦА 47

ШКОЛА МИ ЈЕ НА ПОЧЕТКУ ПУТА

Тајна, Мирослав Антић 50

Школа, Драган Лукић 52

Оцене, Гвидо Тартаља 54

Слатка математика, Ана Миловановић 58

Два писма, Александар Поповић 61

Једном је један дечак зевнуо, Дејан Алексић 66

ОБНАВЉАЛИЦА 71

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

Бајка о лабуду , Десанка Максимовић	74
Шаренорепа , Гроздана Олујић	78
Прича из ормара , Бранко Стевановић	84
Бајка о рибару и рибици , Александар Сергејевич Пушкин	88
ОБНАВЉАЛИЦА	97

ЧАС ЖИВОТИЊСКОГ ЈЕЗИКА

Да вам певам што истина није , народна песма	100
Oglasi „Šumskih novina” (odlomci), Branko Ćopić	102
Болесник на три спрата , Бранко Ћопић	108
Два јарца , Душко Трифуновић	110
Бик и зец , народна басна	114
Пас и његова сенка , Доситеј Обрадовић	116
Коњ и магаре , Доситеј Обрадовић	118
Доситеј Обрадовић	120
Свитац тражи пријатеља , Су Ју Ћин	121
Vambi (odlomag), Feliks Salten	124
ОБНАВЉАЛИЦА	129

СВЕ ЋЕШ НАЋИ У ПРИРОДИ

Хвала , Јован Јовановић Змај	132
Први снег , Војислав Илић	134
Равнотежа , Драган Лукић	136
Prolećnica , Jovan Jovanović Zmaj	138
Шума живот значи , Тоде Николетић	140
ОБНАВЉАЛИЦА	144
Објашњења важних појмова	147
Решења загонетки, ребуса, питалица и укрштенице	149

ВОДИЧ КРОЗ УЏБЕНИК

Вежбамо задатке у Радној свесци

Непознате речи

Никола Тесла
Моји изуми
(одломци)

Моја мајка је била **прворазредни** изумитељ и верујем да би много постигла да није била тако далеко од модерног живота и његових **многоструких** **могућности**. Израђивала је и **малтретане** **ткачке** **направе** и алатке, **ткала** је најлепше шаре од вуне коју је сама **препала**. Чак је сејала семење, узгајала биљке и сама раздвајала њихова апарна. Неуморно је радила од ране зоре до касно у ноћ и **безмало** сва одећа и **покућство** у кући били су дело њених руку. И после шездесете, прсти су јој били још толико спретни да је могла оно што очима види, рукама да створи.

прворазредни – изванредан
многоструке – разноврсне
конструисала – направила, створила, саставила
ткала – израђивала тканину на разбоју за ткање
препала – правила нити од вуне
безмало – скоро, готово
покућство – кућни намештај и предмети који се користе у кући

предење вуне

Разговарамо о тексту

- У **○** смисли се помину места на којима се рађа нови живот. Наведи их.
- Шта је све за песника лепо у свету? Објасни зашто је свако мало биће лепо.
- Којим речима дан тепа новорођеним бићима у природи? На који начин их умирује? А како их храбри? Због чега је малим бићима потребна подршка? Када им је охрабрење најпотребније?
- Које охрабривајуће речи можеш да кажеш тек рођеној буби, птици или риби?

Смисли поруку добродошлице за бебу која се тек родила и запиши је.

(Твој потпис)

Учимо

Главни лик је главни учесник у догађајима у књижевном тексту. Често се његово име налази у наслову текста. У неким текстима има више главних ликова. Споредни ликови су сви остали ликови који се помину у тексту.

- Главни лик у овој причи је _____.
- Ко приговара причу о деда Милошу?
а) учитељ б) деда Милошев унук в) деда Милошев син
Заокружи слово испред тачног одговора.
- Који се још ликови помину у причи, али ништа не говоре?
То су: баба Славка, дечакова сестра Асја, Милица,
и _____.

Реши ребусе.

К У О

Вежбамо

Стваралачка радионица

Смисли необично или смешно име за свог љубимца. Ако немаш љубимца, замисли да га имаш. Запиши један кратак измишљени разговор.

Мој кућни љубимац се зове _____
Ми понекад разговарамо о _____

Ја: _____
Мој љубимац: _____
Ја: _____
Мој љубимац: _____
Ја: _____
Мој љубимац: _____

Зашто пауци плету мрежу?
Паук плете мрежу да би привукао у замку свој плен: муве и друге ситне инсекте. Неки пауци плету савршене зракасте мреже. Паукове мреже су обично лепљиве и чврсте, па ухавањен инсект не може да побегне. У мреже неких великих паукова могу се ухватити и ситније птице.

„Зашто? Колико питања, толико одговора“
У афричкој држави Гани причају се многе приче о човеку-пауку Ананиси. Он је врло паметан паук, али га његови несташлуци често доводе у неприлику.

„Велика енциклопедија за децу“

Игра речима и сликама

Занимљивости

Обнављање градива

ОБНАВЉАЛИЦА

1. Упиши знак ✓ у квадратић испред песама које су народне усаванке.

- „Лепо је све што је мало“
- „Мама“
- „Мајка Јова у ружи родила“
- „Санак иде уз улицу“
- „Дохвати ми, тата, мјесец“

2. Заокружи слова испред тачних одговора о народној усаванци.

- а) Пева се тихим гласом да се деца не би рано пробудила.
- б) Пева се тихим и нежним гласом да би се деца усавала.
- в) Лепе речи усаванке треба да чувају дете од несанице.
- г) Лепе речи усаванке треба да штите дете у сну.

3. Повежи линијом назив приче са именом и презименом писца.

„Деда Милоје“	Градимир Стојковић
„Кад дедица не зна да прича приче“	Весна Видејевић Гајовић
„Брљача“	Мирјана Стефановић
„Златне рибице не праве штету“	Ђани Родари

4. Подвучи реченицу која може да буде тема народне приче „Седам прUTOва“.

- Отац показује синовима како да преломе сноп од седам прUTOва.
- Отац показује синовима колико је важна слога у породици.
- Отац показује суседима како васпитава синове.

ЉАЛИЦА

Испред одговарајућих наслова

- „Тајна“
- „Једном је један дечак зевнуо“
- „Школа“
- „Оцене“
- „Спатка математика“
- „Два писма“

јеш тачно и потпуно објашњење делова

речи у строфи из песме „Школа“.

драмском тексту.

ста за децу који је написала жена.

за математика“ „Два писма“

ог текста зове се

ЉАЛИЦА

нак испред одговарајућег дела текста.

име аутора пасус
 „Бајка о лабуду“

вила немирна, једва чекајући да падне
та је на обалу језера где је црна птица
оји, исповедала се тихо краљици зиме.

их одговора о бајци.

говита прича.
стварним догађајима и ликовима.
ћу добра и зла.
ј.
крај.

изи на почетку или на крају бајке.
ћућа поља.

Други су се после тога рађали
и умирали, али тај први још
и сад живи и по истом језеру
вози Снежану, краљицу зиме.

КРАЈ БАЈКЕ

У далекој земљи некој,
иза брда, иза гора,
на обали синег мора
колиба је била једна
врло стара, трошна, бедна.

ЉАЛИЦА

писао Бранко Попић? Заокружи слова

није“

се римују у стиховима из песама Бранка

ки

ћу!

у

„Ц“
„канац!“

у? Заокружи слова испред тачних

ча о људима.
зотиње главни ликови.
у људске особине.
воре.
ме како треба да се понашамо.

ЉАЛИЦА

књижевном врстом којој припада.

БАЈКА

Путовали заједно коњ и магаре. Јадно магаре било је преко мере наговарено

БАСНА

ВЕРИЦА ВЕВЕРИЦА:
Чедо Медо, жао ми је.
Али у рупи мед није.
ЛИЦА ПРИЧА: Ајуу... Ко онда зна шта је? Да није јаје?!

ПРИЧА

ДРАМСКИ ТЕКСТ

ПЕСМА

Ове лепе дарове јесен нам је дала.
Драга наша јесени, од срца ти хвала!

Песме из које су наведени стихови.
које недостају.

ника)

песме)

Објашњење важних појмова

ОБЈАШЊЕЊА ВАЖНИХ ПОЈМОВА

Стих је један ред у песми.

Строфа се састоји од неколико повезаних стихова.

У песми се строфе одвајају размаком.

У неким строфама речи на крају стихова слично звуче. Те речи се римују јер се завршавају истим гласовима. Тако настаје **рима**.

Песма којом се усављују деца зове се **усаванка**. Пева се тихим и нежним гласом. Лепе речи усаванке треба да чувају дете када не може да заспи и да га штите у сну.

Народне песме су настале у прошлости. Не знамо име народног певача који их је смислио и испевао, али знамо да је био веома талентован.

Бајка је прича у којој се на машовит начин говори о стварним и нестварним догађајима и ликовима. У бајкама се води борба између добра и зла. Добро побеђује зло и зато бајке обично имају срећан крај.

Басна је кратка и поучна прича. Обично су животиње главни ликови у баснама. Оне говоре, понашају се као људи и имају људске особине. Ликови у басни представљају људе и њихове поступке.

Лица су ликови у драмском тексту. Имена лица пишу се великим словом.

Драмски текст пише драмски писац.

147

Решења загонетки, ребуса, питалица и укрштенице

Решења загонетки, ребуса, питалица и укрштенице

Страна	Задатак	Решење
15.	питалица	б) сан
19.	загонетке	мрак; месец; звезде
23.	загонетка	мачка и миш
28.	питалица	в) срамота
41.	ребуси	унук; Београд
65.	укрштеница	ДВА ПИСМА
70.	загонетка	књига
77.	загонетке	снег; зима
83.	загонетке	година, месеци, недеље, дани; око
83.	ребуси	мачка; тигар
101.	загонетка	гусан
107.	ребуси	вук; лисица; сова
107.	загонетка	мравињак
117.	питалица	сенка

149

ПОГОДИ КАКО СЕ РАСТЕ

народна успаванка

особине лика

тема

место и време

главни лик

збивања

споредни ликови

редослед догађаја

ПРИЧАМ ТИ
ПРИЧУ

бајка

ШКОЛА МИ ЈЕ НА ПОЧЕТКУ ПУТА

стих

строфа

лица у драмском тексту

СВЕ ЋЕШ
НАЋИ У
ПРИРОДИ

ЧАС ЖИВОТИЊСКОГ ЈЕЗИКА

рима

басна

ПОГОДИ КАКО СЕ РАСТЕ

Душан Радовић

Лепо је све што је мало

Чим се нешто мало, мало роди,
на камену, грани или води,
први дан му уз љуљашку **тепа**:
Буди лепо као што је лепа...

... Свака буба од хиљаду буба,
свака птица од хиљаду птица,
свака риба од хиљаду риба!...

Чим се нешто усправи над травом
– лупи главом по **пространству** плавом.
Дан га **бодри**: расти и не **стрепи**,
бићеш лепо као што су лепо...

... Свака звезда од хиљаду звезда,
свака **клица** од хиљаду клица,
свака песма од безброј песама!...

Чим се нешто огласи у свету,
у покрету, гласу или цвету
– **слути**, чује кроз **дамаре** слепе:
већ сам лепо као што су лепе...

... Свака буба од хиљаду буба,
свака клица од хиљаду клица,
свака птица од хиљаду птица!...

тепа – говори
нежно, с љубављу
пространство –
велики простор
бодри – храбри,
даје подршку
стрепи – боји се,
осећа страх
клица – млада
биљка која расте
из семена
слути – предосећа
дамари – откуцаји
срца

1. У песми се помињу места на којима се рађа нови живот. Наведи их.
2. Шта је све за песника лепо у свету? Објасни зашто је свако мало биће лепо.
3. Којим речима дан тепа новорођеним бићима у природи? На који начин их умирује? А како их храбри? Због чега је малим бићима потребна подршка? Када им је охрабрење најпотребније?
4. Које охрабрујуће речи можеш да кажеш тек рођеној буби, птици или риби?

Смисли поруку добродошлице за бебу која се тек родила и запиши је.

Blank writing area with four horizontal lines for text and a space for a signature.

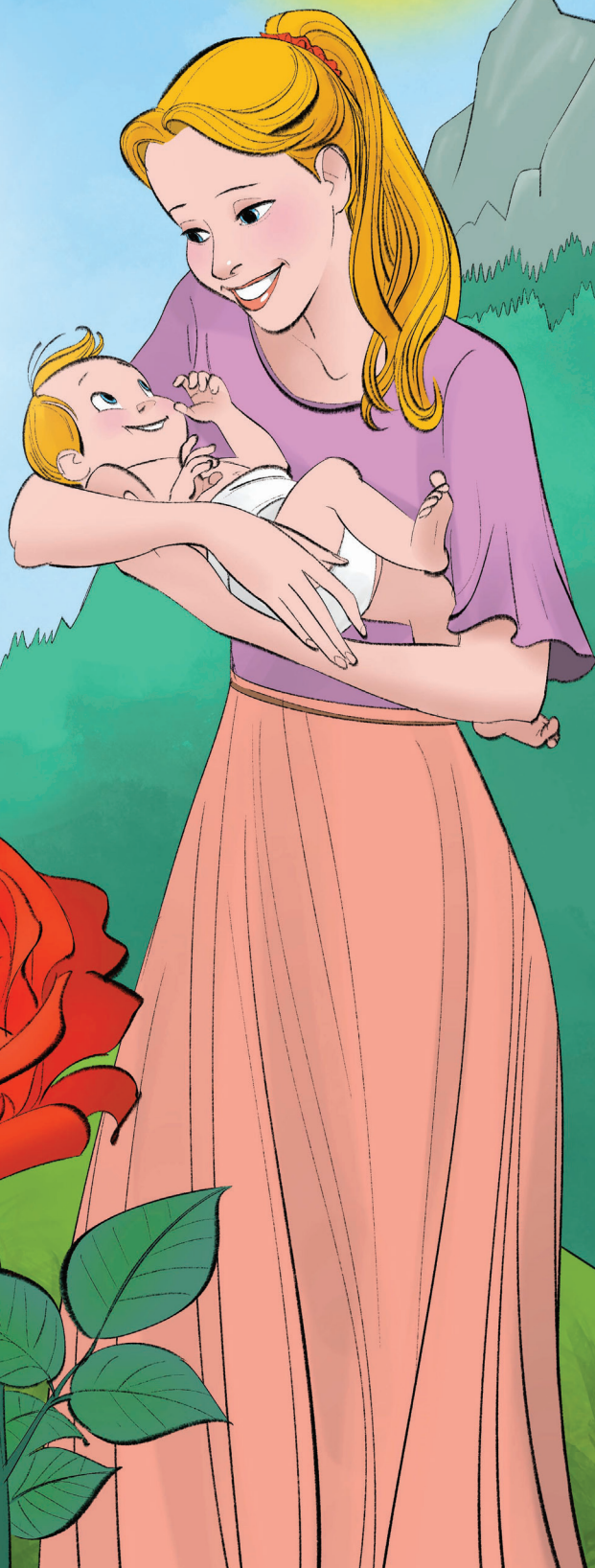
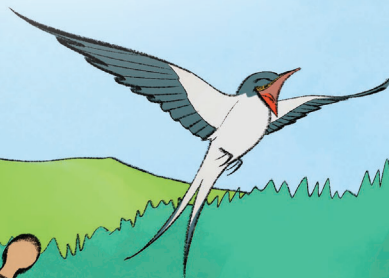
(ТВОЈ ПОТПИС)

Народна песма

Мајка Јова у ружи родила

Мајка Јова у ружи родила,
ружица га на лист дочекала,
бијела вила у свилу повила,
а пчелица медом **задојила**,
ластивица крилом покривала:
нек је **румен** кô ружа румена,
нек је бијел кô бијела вила,
нек је **радин** кô пчела малена,
нек је **хитар** као ластивица.

бијела – бела
задојила – подојила,
нахранила
румен – црвен
радин – вредан
хитар – брз

1. Поређај речи и сазнаћеш ко је вила.

има која млада моћ лепа девојка чудесну

Вила је _____
_____.

2. Повежи линијом речи које имају слично значење.

румен радин хитар

вредан брз црвен

3. Пчелица је Јова медом задојила. Шта то значи?

а) Пчелица је Јова медом нахранила.

б) Пчелица је Јова медом напојила.

в) Пчелица је Јова медом намазала.

Заокружи слово испред тачног објашњења.

1. Ко дочекује малог Јова?

Како о њему брину вила и ластавица?

На који начин пчела показује Јову да је добродошао?

2. Зашто мајка жели да Јово буде бео и румен?

Које још особине прижељкује за своје дете?

Објасни како ће му те особине помоћи у животу.

3. Заокружи осећања која препознајеш у овој песми.

радост брига нежност љубав страх

4. Испричај шта теби чланови породице и пријатељи обично

пожеле за рођендан. Која од тих жеља ти највише значи?

Народна песма

Санак иде уз улицу

Санак иде уз улицу,
Води Јова за ручицу;
Санак Јову говораше:
„Ходи, Јово, у **бешику**,
Да се санка наспавамо,
И ујутро **подранимо**,
И водице донесемо,
Нашу мајку **одм'јенимо**.”

санак – сан
бешика – колевка
подранимо – рано устанемо
одм'јенимо – заменимо у
обављању неког посла

1. Због чега сан води Јова за руку?
Где ће Јово заспати?
Какав треба да буде његов сан?
2. Које осећање препознајеш у песми кад се у песми појаве речи **санак, ручица, водица**?
а) нежност б) грубост в) бригу
Заокружи слово испред тачног одговора.
3. Зашто је важно да се мали дечак наспава?
Шта ће он ујутру урадити?
Коме Јово треба да помогне кад се пробуди?
Да ли ти понекад одмениш своје укућане у неким пословима? Који су то послови?

Питалица

Шта је најслађе на свету?

а) мед б) сан в) беба

Заокружи слово испред тачног одговора.

Песма којом се успављују деца зове се **успаванка**. Пева се тихим и нежним гласом.

Лепе речи успаванке треба да чувају дете када не може да заспи и да га штите у сну.

Песма „Санак иде уз улицу” је **народна успаванка**.

Народне песме су настале у прошлости. Не знамо име народног певача који их је смислио и испевао, али знамо да је био веома талентован.

(наставак)

Бајка о рибару и рибици

Спустило се већ и вече
кад се кући врати деда,
а баба га **мрко** гледа,
па ће рећи:

– Седи овде покрај пећи.

Донео си празну торбу,
јешћеш сада само чорбу.

Деда седе

и, док топлу чорбу једе,
поче да јој, тако с реда,
чудан случај приповеда.

Кад је баба чула ово,
одржа му страшно **слово**:

– Од муке ћу сада пући.

Тебе, деда, треба тући.

Што си тако **луцкаст** био,
па си рибу испустио?

Натраг хитај, жури, јури,
корито ми старо цури.

Нека риба како знаде,

одмах мени ново даде.

И у **тмини** црној, густој,
на обали морској пустој,
у **пучине** бескрај гледа
и позива рибу деда.

– Ој, рибице, где си да си,
дођи сада, мене спаси.

Узбурка се сиње море
и исплива риба горе.

Морске **вале** репом сече,
људским гласом она рече:

– Кажи, деда, своју жељу,
па се врати у постељу.

И деда јој онда рече
каква жеља бабу пече.

– Иди кући, деда, само,
корито ће бити тамо.

Обећање риба даде
и у трену већ нестаде.

Чим се деда кући врати,
до корита одмах сврати,
а корито, лепо, ново.

Но, баба му рече ово:

– Имам сада жељу врућу,
хоћу сутра нову кућу.

Не буде ли кућа нова,
овде више немаш крова,
већ одавде ти се сели,
чујеш шта ти баба **вели**.

мрко – нерасположено, љутито

слово – говор

луцкаст – помало луд, блесав

тмина – тама

пучина – широко море

узбурка се – заталаса се

вали – таласи

вели – каже

- 1.** Зашто је рибарева жена била љута?
Шта је замерила деди?
Која је била њена прва жеља?
Пронађи стихове у којима рибар дозива златну рибицу.
Због чега она испуњава његову молбу?
- 2.** Шта је баба пожелела чим је добила ново корито?
Чиме она прети деди?
Које особине откриваш у њеном понашању?

(наставак)

Бајка о рибару и рибици

И ујутру деда пође,
на обалу морску дође
па повика рибу гласно
и рече јој сасвим јасно
ту бабину жељу нову.
– Испунићу жељу ову –
риба рече
и – **утече**.

Када кући дође деда,
он у чуду само гледа:
од колибе све од пружа
створила се нова кућа.
Крај прозора баба седи
и строго му сад **беседи**:
– Нећу више кућу ову,
имам опет жељу нову.
Хоћу сада кућу другу!
Хоћу у њој безброј слугу.

утече – побеже
беседи – говори
мори – мучи
збори – говори
злобна – пуна зла и злобе,
пакосна
судба – судбина
мал' – замало, умало

Оде деда, рибу зове
да јој жеље каже нове.
Узбурка се сиње море
и исплива риба горе.
Чула риба шта га **мори**,
па овако њему **збори**:
– Иди одмах баби кажи,
испунићу све што тражи.
Сазидаћу кућу другу,
биће у њој безброј слугу.
Риба рече
и – **утече**.

Весела је баба била,
жеља јој се испунила.
Добила је кућу другу,
а служи је безброј слугу.
Али деда баш зло прође.
Чим он натраг кући дође,
зловна баба викну само:
– Слуге моје, хајте амо!
Одведите овог старца
сад у шталу код магарца.
Живи деда и у штали,
на **судбу** се он не жали.

То је било у недељу
кад испуни баби жељу,
али, ето, већ у среду
слуге опет зову деду:
– Хајде, деда, баба зове,
има, каже, жеље нове.
Мал' од чуда није пао
кад је бабу саслушао:
– Сместа иди, рибу тражи
и жељу јој моју кажи.
Сад царица ја ћу бити,
то ми мора испунити.

1. Зашто рибарева жена није била задовољна?
Шта јој је недостајало у новој кући?
2. Како се понашала према деди кад јој је испуњена трећа жеља?
Објасни због чега се деда није жалио на свој тежак живот.
Које бабине речи су га веома зачудиле?

